

зв'язку та здійсненню заходів, спрямованих на зняття інформації з каналів зв'язку, носять цілком таємний характер. Порядок обліку таких документів регламентується відомчими нормативними документами з питань службового діловодства.

8. За передачу і розголошення відомостей, негласно отриманих з каналів зв'язку, працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені чи стали відомі по службі або роботі, підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини.

9. У разі вчинення насильства або інших протиправних дій щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю - прослуховування телефонних та інших переговорів здійснюється за письмовою заявою цих осіб або за їх згодою. У ході прослуховування переговорів осіб, взятих під захист, може застосовуватись звукозапис.

10. У разі відмови особи, яка бере участь у кримінальному судочинстві, від захисту, але є наявна загроза настання тяжких наслідків, за ухвалою суду можуть використовуватись технічні засоби контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів без її згоди. Про застосування цих заходів, а також про право їх оскарження повідомляється особа, яка відмовилася від захисту.

11. Розголошення відомостей про осіб, які приймали рішення або здійснювали зняття інформації з каналів зв'язку, про осіб, стосовно яких застосовувались оперативно-технічні засоби, тягне за собою дисциплінарну відповідальність, а у випадках, коли розголошення таких відомостей спричинило тяжкі наслідки - кримінальну відповідальність.

12. Використання у кримінальному судочинстві матеріалів, отриманих при проведенні оперативно-технічних заходів, допускається лише з дозволу тих посадових осіб, які відповідають за організацію оперативно-розшукової діяльності.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року, із змінами і доп. від 08 грудня 2004 № 2222-IV // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30 - Ст. - 141.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII, із змінами і доп. від 15 грудня 2005 № 3200-IV // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 22. - Ст. 303.

3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року N 3341-XII, із змінами і доп. від 09 лютого 2006, N 3421-IV // Відомості Верховної Ради України. -1993 р. - № 35. - Ст. 358.

4. Про телекомунікації: Закон України Закон України від 18 листопада 2003 року N 1280-IV, із змінами і доп. N 580-V від 11 січня 2007 // Відомості Верховної Ради України. - 2007. - N 13. - Ст.132.

5. Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства: Постанова Пленуму Верховного Суду від 28.березня 2008 року N 2 // Вісник Верховного суду України. - 2008 - № 4. - Ст. 4.

6. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: Наказ СБУ від 12.08.2005 із змінами і доп. N 815 від 05. листопада 2008 // Офіційний вісник України. - 2005. - 34. - Стр. 172

23 23'

» [2, . 129] -

« (. . . , 1985), « (. . . , 1985); . . . , 1986; (. . . , 1986), « (. . . , 1986), « (. . . , 2003), « (. . . , 1999), « (. . . , 2008) » (. . . , 1999), « (. . . , 1985), (. . . , 1988), (. . . , 1999), (. . . , 2003), (. . . , 2006).

[7, . 145-146] .

[1, . 298-307, 62-67].

1. «, 1985. - 168

2. , 2008. - 224

3. - X.: , 2003. - 280

Юнацький О.В

к.ю.н., доцент кафедри криміналістики Запорізького юридичного інституту ДДУВС
ПРИЙОМИ ТА МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ПРОЦЕСУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Діяльність слідчого під час розслідування кримінальних справ у багатьох випадках має характер психологічної боротьби з особою або особами, інтереси яких пов'язані із вчиненням злочину. При цьому успіх у протиборстві залежить, як правило, від професійного досвіду слідчого, його знань та навичок у галузі психології.

Крім того, до діяльності слідчого нерідко вчиняється протидія, яка негативно впливає на процес доказування та результати розслідування кримінальних справ. Протидія в розслідуванні полягає, з одного боку, в бажанні незацікавлених в успіху розслідування осіб отримати інформацію про докази, рішення та дії слідчого, а з іншого - надати слідчому невірні дані щодо обставин справи, утаїти або знищити докази.

Характерними особливостями слідчої діяльності є її здійснення в складних, несприятливих ситуаціях, коли зацікавлені особи перешкоджають процесу розслідування [1, 9]. Необхідно визнати, що поряд з відсутністю у певної частини слідчих достатнього професійного досвіду та наявністю інших детермінант об'єктивного характеру, протидія значною мірою негативно впливає на процес розслідування та несе найбільшу загрозу збереженню доказів. Саме цим розслідування злочинів найбільше відрізняється від усіх інших видів пізнавальної діяльності [2, 45].

Загалом, у теперішній час протидія розслідуванню злочинів стала реальною загрозою та перетворилася на проблему, яка істотно впливає на ефективність й результати слідчої діяльності у цілому, а тому потребує законодавчого вирішення. Розслідування з кримінальних справ все частіше зіштовхується з витонченою, добре підготовленою протидією як з боку підозрюваного або обвинуваченого, а інколи й свідків та потерпілих. Особливо це характерно для розслідування тяжких злочинів або злочинів, що вчинені організованими групами. Також непоодинокі випадки корумпованості працівників владних структур та правоохоронних органів. Якщо раніше під протидією розслідуванню розуміли переважно різні форми та способи приховання злочинів, то тепер це поняття доповнилося більш широким змістом і може бути визначене як навмисна діяльність з метою перешкодити вирішенню завдань розслідування, а в підсумку - встановленню істини в справі [3, 129].

Протидія процесу розслідування є, по суті, продовженням протиправної діяльності, вона спрямована на приховання слідів злочину, недопущення викриття й притягнення до відповідальності винних осіб шляхом застосування різних, у тому числі й незаконних методів. Вона, як правило, характеризується явним або таємним втручанням у діяльність слідчого з метою вплинути на перебіг та результати розслідування кримінальної справи. У першу чергу таке втручання здійснюється на етапі виявлення, збирання (закріплення) доказів. Також не виключається протидія й під час перевірки, оцінки доказів та їх джерел, під час прийняття рішень з кримінальної справи.

На наш погляд, протидію процесу розслідування з кримінальної справи можна визначити як сукупність активних та цілеспрямованих дій зацікавлених осіб з метою перешкодити залученню фактичних даних, іншої інформації в процес доказування, а також виключення, нейтралізація або знецінювання наявних доказів у справі.

Для подолання протидії розслідуванню злочину, важливим є знання слідчого про прийоми та методи протидії, вміння своєчасно їх розпізнати, а також вжити необхідних заходів. Наприклад, при затриманні особи за підозрою у вчиненні злочину або ж взятті її під варту, прийоми та методи протидії залежать від того, наскільки обґрунтованими є підстави для затримання чи арешту, а факт вчинення цієї особою злочину підтвердженням доказами.

До найбільш поширених прийомів та методів протидії розслідуванню злочинів можна віднести:

1. Вплив на свідків та потерпілих з метою змусити їх змінити або дати показання, що є вигідними для підозрюваного, обвинуваченого. Для цього використовуються підкуп, шантаж, погроза вбивством, викрадення дітей. Тому, нерідко свідки, потерпілі змушені змінювати або відмовлятися від раніше наданих ними показань, а заходи слідчого, у відповідь, повинні бути своєчасними, та дійовими.

2. Організація протидії розслідуванню за участю представників органів законодавчої або виконавчої влади, суду, прокуратури, правоохоронних органів або засобів масової інформації. Така протидія має певну мету: закриття або "розвал" кримінальної справи, звільнення підозрюваного або обвинуваченого з-під варту. При цьому, не виключені заходи щодо дискредитації слідчого, в провадженні якого перебуває кримінальна справа, або висунення слідчого на посаду з більшим обсягом роботи, тобто підвищення його по службі, що означає передачу даної кримінальної справи іншому слідчому.

3. Використання перерви в розслідуванні у зв'язку з зупиненням провадження в справі для організації активної протидії подальшому збиранню доказів. У тих випадках, коли до протидії розслідуванню залучені працівники прокуратури, зі справи будуть даватися численні вказівки щодо провадження процесуальних та слідчих дій, підчас такі, що їх не можливо виконати. Також справу можуть кілька разів витребувати для перевірки та повертати на додаткове розслідування з метою перешкодити направленню її до суду.

З урахуванням цього, слідчому необхідно після затримання чи взяття під варту підозрюваного або обвинуваченого в максимально короткі строки виконати необхідні слідчі дії, дати відповідні доручення щодо проведення оперативно-розшукових заходів з метою виявлення додаткових доказів та підтвердження вини затриманого чи заарештованого, що ускладнить можливість протидії доказуванню. Також слідчим з успіхом може бути використаний чинник раптовості. Але при цьому необхідно мати на увазі можливість негативного прояву чинника неочікуваності в діях зацікавлених осіб, до чого слідчий повинен бути готовий.

Література

1. Кузьмічов В.С. Слідча діяльність: сутність, принципи, криміналістичні прийоми та засоби вчинення: Автореф. дис. ... доктора юрид. наук. - К., 1999.

2. Ларин А.М. Работа следователя с доказательствами. - М., 1966.

3. Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования / Под ред. Т.В. Аверьянцовой и Р.С. Белкина. - М., 1997.

(2008 ;)

”, 10 . 2009 .

, 2009. - 395 .

ПОЛН ТА МИЦЕ ОБС В ПОБЕДАХ
ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОЇ ДЕРЖАВИ